

OPENBARE BESTUREN EN BTW

Fiscale topics

Openbare besturen en btw

Koen DEWILDE

 INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Openbare besturen en btw
Koen Dewilde

© 2020 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1256-1
D/2020/7849/84
NUR 826
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Stefaan Verboven | LetterLust

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

VOORWOORD

Ooit leek het simpel. Je had de private sector: die was aan btw onderworpen. En je had de overheid, en die was geen btw-plichtige. Vandaag de dag is niets minder waar. De groeiende verstrengeling tussen de private sector en de overheid maakt dat publieke overheden meer en meer in het vaarwater van de btw-plicht komen. Openbare besturen en btw is dan ook het verhaal van een gedwongen huwelijk waarbij de partners in vele gevallen van de nood een deugd trachten te maken. Het is ook het verhaal van een steeds evoluerende invulling van het begrip overheid voor btw-doeleinden.

Het opzet van dit boek is om deze evoluties op een bevattelijke manier te brengen. Eerder dan een academisch volledige opsomming van feiten, regels en rechtspraak weer te geven, werd in de eerste plaats gestreefd naar leesbaarheid en begrijpelijkheid. Dit behelst dat de auteur gedwongen werd om bepaalde keuzes te maken, en bepaalde thema's niet of beperkt aan te snijden. Dit verhaal op een bevattelijke manier brengen was geen gemakkelijke, maar integendeel een intellectueel prikkelende uitdaging.

Een tweede opzet van dit werk was om een combinatie te brengen van enerzijds het wettelijk kader en anderzijds de meer praktische gevolgen voor de overheden. Zo kan een openbaar bestuur op basis van het eerste deel uitmaken of het al dan niet als btw-plichtige kwalificeert, en in het tweede deel zien wat de praktische gevolgen hiervan zijn.

Het boek richt zich dan ook tot een veelzijdig publiek. In eerste instantie kan het boek een naslagwerk zijn voor iedereen die werkzaam is bij een openbaar bestuur (van financieel beheerder tot intern boekhouder). Daarnaast kan het boek ook een handige tool zijn voor cijferberoepen en andere adviesverleners die in aanraking komen met de btw-problematiek binnen de publieke sector (boekhouders, belastingconsulenten, advocaten ...).

Het eindresultaat zou niet hetzelfde geweest zijn mocht de auteur niet hebben kunnen putten uit een jarenlange praktijkervaring. Daarenboven hebben het meticulous naleeswerk en de input van collega's geleid tot enkele bijkomende essentiële nuances die het eindresultaat tot een hoger niveau hebben getild.

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
Inleiding	1
DEEL 1.	
BELASTINGPLICHT EN OPENBARE BESTUREN	3
Hoofdstuk 1. Het wettelijk kader	5
1.1. Algemene regel: belastingplicht	6
1.2. Overheid handelend als overheid: in principe geen belastingplicht	7
1.2.1. Wat voorafging	7
1.2.2. De huidige regeling	10
1.2.2.1. Handelingen als overheid	11
1.2.2.2. Concurrentieverstoring van enige betekenis	15
1.2.2.3. Specifieke werkzaamheden die niet van onbeduidende omvang zijn	16
1.3. Overheid en vrijgestelde handelingen bedoeld in artikel 44 WBTW	17
1.4. Voorbeelden van activiteiten die door de Btw-administratie worden aangemerkt als concurrentieverstorend	22
Hoofdstuk 2. De organisatie van de overheid en haar btw-gevolgen	37
2.1. De gemeentelijke verzelfstandiging	37
2.1.1. Autonoom gemeentebedrijf	38
2.1.1.1. Algemeen	38
2.1.1.2. Btw-statuuut	39
2.1.2. Extern verzelfstandigd agentschap in privaatrechtelijke vorm	44
2.1.2.1. Algemeen	44
2.1.2.2. Btw-statuuut	46
2.1.3. Het gemeentelijk havenbedrijf	46
2.1.3.1. Algemeen	46
2.1.3.2. Btw-statuuut	47
2.1.4. De hulpverleningszone	47
2.1.4.1. Algemeen	47
2.1.4.2. Btw-statuuut	48

2.2. Intergemeentelijke samenwerking: van intercommunale naar opdrachthoudende vereniging	49
2.2.1. Organisatie van de intergemeentelijke samenwerking	49
2.2.2. Btw-behandeling van de intercommunale	51
2.2.3. Btw-behandeling van andere intergemeentelijke samenwerkingsverbanden	52
2.2.4. Kritische bemerking betreffende de emanatietheorie	53
2.3. OCMW-verzelfstandiging en -samenwerking	54
2.3.1. Algemeen	54
2.3.2. Btw-statuuut	55
2.4. De provincie	56
2.4.1. Algemeen	56
2.4.2. Btw-statuuut	57
2.5. Regionale organisatie: de agentschappen van de overheid	57
2.5.1. Algemeen	57
2.5.2. Btw-statuuut	58

Hoofdstuk 3. Enkele beleidsdomeinen met inherente concurrentieverstoring

3.1. Onderwijs	60
3.1.1. Draagwijdte van de btw-vrijstelling voor onderwijs	60
3.1.2. Taalonderricht	62
3.2. Welzijn, gezondheid en gezin	64
3.2.1. Gezondheidszorg	64
3.2.1.1. Draagwijdte van de btw-vrijstelling in de gezondheidszorg	64
3.2.1.2. Samenwerking in de gezondheidszorg	69
3.2.2. Overige zorg (ouderenzorg, kinderbewaarplaatsen, gezinshulp, gehandicaptenzorg)	71
3.2.2.1. Draagwijdte van de btw-vrijstelling	71
3.3. Sport en cultuur	74
3.3.1. Draagwijdte van de btw-vrijstelling	74
3.4. Btw-problematieken kenmerkend voor deze beleidsdomeinen	76
3.4.1. Steunverwervende maatregelen	77
3.4.2. Uitbaten van een cafetaria of drankgelegenheid	78
3.4.3. Toepassing van verlaagde btw-tarieven	79
3.4.3.1. Toepassing verlaagde tarieven voor scholenbouw	79
3.4.3.2. Verlaagde btw-tarieven van toepassing in de zorgsector ..	80
3.4.3.2. Verlaagde btw-tarieven van toepassing in de sectoren sport en cultuur	85

Hoofdstuk 4. Bijzondere aandachtspunten	87
4.1. Het gratis verstrekken van handelingen	87
4.2. Subsidies	88
4.3. Samenwerking tussen gemeenten en OCMW's	90
4.4. Fusies van gemeenten	93
DEEL 2.	
BTW-BEHANDELING VAN AAN- EN VERKOPEN	95
Hoofdstuk 1. Levering van goederen	99
1.1. Algemeen	99
1.2. Plaats van de levering	102
1.3. Intracommunautaire levering van goederen	104
1.4. Intracommunautaire verwerving van goederen	105
1.4.1. Algemeen	105
1.4.2. Intracommunautaire verwerving door "de groep van vier"	106
1.5. In- en uitvoer van goederen	108
1.5.1. Invoer	109
1.5.2. Uitvoer	110
1.6. Verkopen op afstand (e-commerce verkopen)	110
1.7. Onttrekkingen	112
Hoofdstuk 2. Dienstprestaties	115
2.1. Algemeen	115
2.2. Plaats van de dienst	117
2.3. Diensten van en naar andere landen: wie moet welke btw aanrekenen?.	126
2.4. Vrijgestelde diensten	128
Hoofdstuk 3. Onroerende goederen en btw	131
3.1. Aan- en verkoop van onroerend goed	131
3.1.1. Aan- en verkoop van een nieuw gebouw met btw	131
3.1.2. Vestiging van een zakelijk recht op een nieuw gebouw	134
3.1.3. Recht op aftrek van btw	134
3.2. Verhuur van onroerend goed	135
3.2.1. Optie om te verhuren met btw tussen belastingplichtigen	136
3.2.2. Verhuur van opslagruimte	136
3.2.3. Kortdurende verhuur	137
3.2.4. Onroerende financieringshuur	138
3.2.5. Complexe diensten	139
3.2.6. Overige uitzonderingen	141

3.3. Verleggingsregeling voor werk in onroerende staat (art. 20 KB nr. 1) ...	141
3.4. "Gelijkgestelde dienst" bij het zelf uitvoeren van werk in onroerende staat	143
Hoofdstuk 4. Aftrek van btw	145
4.1. Omvang van het recht op aftrek	145
4.1.1. Het bestemmingsbeginsel	145
4.1.2. De wettelijke beperkingen	146
4.2. Tijdstip van het recht op aftrek	148
4.3. Gedeeltelijk privégebruik van goederen (voordelen voor personeelsleden)	149
4.3.1. Voordeel van alle aard	149
4.3.2. Collectieve sociale voordelen	152
4.4. Gemengde en gedeeltelijke belastingplicht	152
4.4.1. Het algemeen verhoudingsgetal	153
4.4.2. De regel van het werkelijk gebruik	154
4.4.3. De berekening bij een gedeeltelijk belastingplichtige	155
4.5. Herziening van de btw	158
4.5.1. De gewone herziening	158
4.5.2. De vijfjarige, vijftienjarige of vijftwintigjarige herziening van bedrijfsmiddelen	160
4.5.2.1. Begrip bedrijfsmiddel	160
4.5.2.2. Verschil tussen vijfjarige en vijftienjarige herziening ...	160
4.5.2.3. De vijftwintigjarige herziening	160
4.5.2.4. Aanvang van de herzieningsperiode en berekeningswijze	161
4.5.2.5. Gevallen waarin een herziening noodzakelijk is	162
4.5.3. Historische aftrek van btw	163
4.5.3.1. Aftrek van historische btw bij overgang van niet-belastingplichtige naar belastingplichtige met recht op aftrek	164
4.5.3.2. Werkwijze voor de aftrek van historische btw	164
Hoofdstuk 5. Btw-verplichtingen voor overheden	167
5.1. Verplichtingen voor openbare besturen die geen periodieke btw-aangiften moeten indienen	167
5.2. Verplichtingen voor openbare besturen die een btw-activiteit hebben ..	169
5.2.1. Aangifte van aanvang en stopzetting	170
5.2.2. Facturatie of dagontvangstenboek	171

5.2.2.1. Voorwaarden voor een conforme factuur.....	171
5.2.2.2. Uitzondering: dagontvangsten.....	173
5.2.2.3. Toch facturatieplicht aan particulieren in bepaalde gevallen.....	174
5.2.3. Periodieke btw-aangiften.....	175
5.2.4. Jaarlijkse klantenlisting en intracommunautaire opgave.....	178
5.2.5. Voeren van een btw-boekhouding.....	179
5.3. Bewarings- en voorleggingsplicht.....	180
5.4. Gevolgen van het niet correct toepassen van deze formaliteiten.....	181
DEEL 3.	
OPTIMALISATIEMOGELIJKHEDEN EN BTW.....	183
Hoofdstuk 1. Btw-kost met betrekking tot investeringen in bedrijfs- middelen.....	187
Hoofdstuk 2. De btw-eenheid.....	191
2.1. Voorwaarden en werking van een btw-eenheid.....	191
2.2. Standpunt van de Belgische Btw-administratie met betrekking tot de toetreding van openbare besturen tot een btw-eenheid.....	193
2.3. Het vormen van een btw-eenheid met leden die vrijgestelde activitei- ten hebben.....	195
Hoofdstuk 3. De zelfstandige groepering van personen.....	199
3.1. Kenmerken en voorwaarden van de zelfstandige groepering van personen.....	199
3.2. Personeel binnen een zelfstandige groepering van personen.....	201
3.3. Besluit.....	203
Hoofdstuk 4. Samenvatting van de belangrijkste btw-aandachtspunten bij openbare besturen.....	205
4.1. Wordt de btw correct toegepast op de activiteiten van het openbaar bestuur?.....	205
4.2. Wordt het recht op aftrek goed berekend en is optimalisatie mogelijk?..	206
4.3. Wordt de btw-wetgeving nageleefd en btw-boekhouding op een conforme manier bijgehouden?.....	206
4.4. Is de mogelijke btw-kost bij verzelfstandiging en samenwerking tussen openbare besturen voldoende in kaart gebracht? Is er nage- dacht over optimalisatiemogelijkheden?.....	207

